

зосередити увагу на поліпшенні бізнес-клімату та боротьбі з тіньовою економічною діяльністю. Для ефективної протидії проявам тіньової економіки доцільно використовувати зарубіжний досвід детінізації економіки з метою виокремлення придатних для впровадження у вітчизняну практику державного управління заходів.

Література

1. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
2. Savina N. B., Podlevskiy A. A. Механізми системної детінізації економіки України // Серія Економічні науки. – 2019. Т. 1. №. 81. С. 3-12.

Маргарита Сергіївна Ковальчук – студентка II курсу Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: Людмила Анатоліївна Парфентій – доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат економічних наук

ПОДАТКОВА ЗЛОЧИННІСТЬ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ РІВЕНЬ І НАСЛІДКИ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ

Під податковою злочинністю розуміють сукупність злочинів, об'єктом яких є охоронювані кримінальним законом відносини з приводу справляння податків і зборів, а також здійснення контролю за своєчасністю та повнотою їх сплати.

Проблема податкової злочинності, особливості її детермінації та шляхи запобігання стали предметом дослідження багатьох учених-кримінологів, зокрема В. В. Голіни, Д. І. Голосніченка, А. Є. Гутника, А. П. Зрєлова, І. М. Даньшина, О. Г. Кальмана, І. І. Кучерова, В. В. Пивоварова, В. М. Поповича та ін. Проте за останні роки було значно реформовано вітчизняне законодавство, що регулює питання оподаткування та визначає особливості протидії податковим злочинам, систему та повноваження відповідних органів тощо. А саме, було прийнято Податковий кодекс України, нові Митний та Кримінально-процесуальний кодекси, скасовано Закон України «Про державну податкову службу», внесено істотні зміни до Кримінального кодексу, Закону України «Про прокуратуру» та ін. Крім того, в ході адміністративної реформи значно реформовано і саму систему фіскальних органів – Державну податкову та Митну службу реорганізовано в Міністерство доходів і зборів, а нещодавно – в Державну фіскальну службу України. Також піддалися змінам відносини з приводу обчислення, сплати податків і зборів та здійснення контролю за своєчасністю та повнотою їх сплати.

В Україні масштаби «сірої» економіки Міністерство економічного розвитку і торгівлі оцінює у 34% від валового внутрішнього продукту [6, с. 292]. У 2013-2017 рр. ухилення від оподаткування у загальній структурі злочинності в середньому становило 2,3%. Що ж стосується частки ухилення від оподаткування у структурі економічної злочинності, то за оцінками деяких експертів вона становить 17,8%.

Аналіз основних кримінологічних показників податкової злочинності дозволяє зробити певні висновки. По-перше, рівень податкової злочинності в Україні залишається стабільно високим і дійсно вражає показниками. Однак, на нашу думку, наявні показники офіційної статистики далеко не відображають реального рівня податкової злочинності в Україні, який є набагато вищим. Про це свідчить низка факторів: висока латентність податкових злочинів (за оцінками кримінологів – від 50 до 99%); зростаючі обсяги тіньової економіки України, більше 2/3 доходів якої, за даними експертів становлять саме кошти ухилення від оподаткування; вагомий розрив між офіційними та реальними доходами населення, витратами та декларованими доходами; значні обсяги неоформленої праці; збільшення обсягів коштів, що незаконно вивозяться за кордон.

По-друге, показники рівня податкових злочинів і осіб, які їх вчинили, дещо не збігаються, що пояснюється фактами вчинення однією особою декількох податкових злочинів, співучасті в ухиленні від оподаткування (двох, трьох, а іноді й більше осіб) та ін.

По-третє, існують істотні розбіжності, з одного боку, – між кількістю зареєстрованих злочинів і кількістю кримінальних справ, розглянутих судами, а з іншого, – між кількістю виявлених податкових злочинців і тією їх частиною, що були засуджені. Зокрема у 2013-2017 рр. до суду надійшло лише 47,4% від усіх кримінальних проваджень, порушених правоохоронними органами за ст. 212 КК України [4, с. 54]. На нашу думку, таке співвідношення пояснюється низкою як суб'єктивних, так і об'єктивних причин, а саме: знаходженням частини кримінальних справ на досудовому слідстві та судовому розгляді, існуванням фактів безпідставного порушення кримінальних справ за ст. 212 КК України та незадовільною роботою слідства, певними проблемами прокурорського нагляду за дотриманням і застосуванням законів податковою міліцією як органом, що здійснює дізнання та досудове слідство у справах про податкові злочини тощо. Крім того, вагомим «фільтром» у даному випадку виступає застосування спеціальної підстави звільнення від кримінальної відповідальності за податкові злочини, передбаченої ч. 4 ст. 212 КК України.

Цікавою є структура податкових злочинів за видами платників. За наявними даними, більшість із них – це юридичні особи (83,7%), частка фізичних осіб становить 16,3%. За критерієм форми власності юридичних осіб розподіл платників податків є наступним: 91,3% приватної форми власності, 7,06% – комунальної, 1,63% – державної [5]. Отже, більшість

податкових злочинів вчиняються саме господарюючими суб'єктами приватної форми власності, що здійснюють свою діяльність у формі юридичної особи. Не в останню чергу це зумовлюється тим, що право управління та розподілу фінансових потоків на підприємствах приватної форми власності належить обмеженому колу осіб, які до того ж часто діють за змовою або за мовчазною згодою інших, а внутрішній контроль, на відміну від державних і комунальних підприємств, значною мірою обмежений або і взагалі відсутній.

Спосіб ухилення від оподаткування є одним з найважливіших показників їх кримінологічної структури, що дає можливість з'ясувати специфіку даних злочинів, проникнути в механізм злочинної поведінки, простежити певні тенденції тощо. Проведене дослідження показало, що більше 2/3 податкових злочинів (72,3%) вчиняються шляхом заниження об'єктів оподаткування – умисне неправильне обчислення бази оподаткування, її зменшення через невідображення у поданих деклараціях повного обсягу об'єктів оподаткування. Близько 11,4% злочинів вчиняються способом приховування об'єктів оподаткування – повне невідображення у звітних документах доходу (прибутку), операцій, продукції, послуг та ін., 4% – шляхом поєднання заниження та приховування об'єктів оподаткування, 6,4% – неподання податкової звітності, 3,6% – використання інших способів (незаконне використання податкових пільг, подання звітності разом з фактичною несплатою податків та ін.). Подібні висновки роблять також учені-кримінологи у більш ранніх дослідженнях податкової злочинності [1, с. 13; 7, с. 77-78]. Вважаємо, що це пояснюється, з одного боку, – механізмом адміністрування податків в Україні, зокрема ПДВ (формування податкового кредиту, відшкодування і т. д.), з іншого, – складністю виявлення заниження та приховування об'єктів оподаткування правоохоронцями. На відміну від неподання податкової звітності чи інших способів, які досить легко встановлюються веденням статистики, виявлення заниження та приховування об'єктів оподаткування вимагає застосування значного інтелектуального та інших видів ресурсів, залучення експертів тощо.

Таким чином, масовість ухилення від оподаткування в Україні, характер цього явища, тенденції та інші характеристики свідчать про те, що податкова злочинність за сучасних умов перетворюється на одну із вагомих загроз національній безпеці України.

Література

1. Гутник А. Є. Запобігання податковою міліцією ухилення від сплати податків / А. Є. Гутник. – К. : Атіка, 2013. – 176 с.
2. Давтян Л. Г. Податкова злочинність в Україні та її системні зв'язки [Текст] / Л. Г. Давтян // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2014. – № 4. – С. 107-116.

3. Злочини у фінансовій сфері [Електронний ресурс] / Державна фінансова служба України. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/elektronni-formi-dokumentiv>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
4. Кальман О. Г. Стан і головні напрямки попередження економічної злочинності: теоретичні та прикладні проблеми / О. Г. Кальман. – Х. : Гімназія, 2003. – 352 с.
5. Кримінологічний аналіз стану злочинності в Україні [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/1/40>.
6. Парфентій, Л. А. Ухилення від сплати податків в Україні: причини та методи боротьби [Текст] / Л. А. Парфентій // Бізнес Інформ. – 2018. – №3. – С. 290-295.
7. Пивоваров В. В. Податкова і кредитно-фінансова злочинність: кримінологічна характеристика та попередження : дис канд. юрид. наук : 12.00.08 / Володимир Володимирович Пивоваров. – Х., 2013. – 227 с.

Анастасія Андріївна Косагова – студентка I курсу Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Олена Анатоліївна Лук'яніхіна** – завідувач
кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії Харківського
національного університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент

ДИСКРИМІНАЦІЯ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ НА РИНКУ ПРАЦІ: ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Одним із індикаторів прогресивності соціально-економічного розвитку країни є рівень оплати праці, що віддзеркалює економічні, політичні, демографічні, соціальні та інші процеси у державі. У період розбудови громадянського суспільства, інтеграції України в Європейський та світовий економічний простір особливої уваги набувають питання відповідності рівня оплати праці потребам населення, співвідношення розмірів заробітної плати жінок і чоловіків, виявлення дискримінаційних проявів за статевою ознакою на ринку праці. У зв'язку з цим тема дослідження є актуальною.

Питання дотримання принципу справедливості в оплаті праці як чоловіків, так і жінок, адекватності розміру заробітної плати потребам людини зачіпає правову, економічну і соціально-політичну сфери.

Конституцією України визначено, що кожен має право на працю [1] і, відповідно, можливість забезпечити себе і родину завдяки праці, отримуючи за неї винагороду – заробітну плату, представлену, зазвичай, у грошовому виразі, яку за трудовим договором виплачує роботодавець працівникові за виконану ним роботу [2; 3]. Розмір заробітної плати